

XALQ OG‘ZAKI IJODI NAMUNALARINING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Achilova Soxiba Xamidovna ,
Qo‘qon Davlat universiteti, Maktabgacha ta‘lim kafedrası o‘qituvchisi
Jamoliddinova Gulyora Kamoliddin qizi
Qo‘qon Davlat universiteti talaba.

Annotatsiya: Xalq og‘zaki ijodi – milliy madaniyat va tarixning boy manbasi bo‘lib, ertak, rivoyat, afsona, maqol va hikoya kabi shakllarda namoyon bo‘ladi. Bu ijodiy meros nafaqat bolalarning estetik didini shakllantirish, balki ularning tafakkur, nutq va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda ham muhim pedagogik resurs hisoblanadi. Xalq og‘zaki ijodi bolalarning tasavvur dunyosini kengaytirish, fantaziya va ijodiy fikrlashni rag‘batlantirish imkonini beradi. Shu bois, pedagogik amaliyotda xalq og‘zaki ijodi namunalaridan samarali foydalanish bugungi kunda dolzarb muammo ekanligi yoritilgan.

Tayanch so‘zlar: Xalq og‘zaki ijodi, milliy madaniyat, tasavvur, fantaziya, ijodiy fikrlash, estetik did, tafakkur, nutq, ijtimoiy ko‘nikma.

Аннотация: Устное народное творчество является богатым источником национальной культуры и истории и проявляется в таких формах, как сказки, предания, легенды, пословицы и рассказы. Это творческое наследие служит важным педагогическим ресурсом, способствующим не только формированию эстетического вкуса у детей, но и развитию их мышления, речи и социальных навыков. Устное народное творчество расширяет воображение детей, стимулирует фантазию и творческое мышление. В связи с этим эффективное использование образцов устного народного творчества в педагогической практике рассматривается как актуальная проблема современности.

Ключевые слова: Устное народное творчество, национальная культура, воображение, фантазия, творческое мышление, эстетический вкус, мышление, речь, социальные навыки.

Annotation: Oral folk creativity is a rich source of national culture and history and is manifested in such forms as fairy tales, legends, myths, proverbs, and stories. This creative heritage serves as an important pedagogical resource that contributes not only to the formation of children’s aesthetic taste but also to the development of their thinking, speech, and social skills. Oral folk creativity expands children’s imagination and stimulates fantasy and creative thinking. Therefore, the effective use of examples of oral folk creativity in pedagogical practice is considered a relevant issue today.

Keywords: Oral folk creativity, national culture, imagination, fantasy, creative thinking, aesthetic taste, thinking, speech, social skills.

Bugungi kunda ta’lim jarayonida bolalarda ijodiy tafakkur va tasviriy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tasviriy faoliyat bolalarning fantaziyasi, dunyoqarashi va nutqini boyitishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, xalq og‘zaki ijodi namunalaridan foydalanish bolalarning tasviriy ifoda qobiliyatini shakllantirishda katta pedagogik imkoniyat yaratadi.

Prezident Shavkat Mirziyoyev o‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzini oshirish, uning jamiyatdagi o‘rni va ahamiyatini kuchaytirish borasida bir qator muhim tashabbuslarni ilgari surmoqda. Uning fikricha, ona tilimiz – milliy o‘zligimizning timsoli, bebaho ma’naviy boylik va buyuk qadriyatdir. Davlat rahbarining ta’kidlashicha, “O‘zbek tili xalqimiz uchun milliy o‘zligimiz va mustaqil davlatchilik timsoli, bebaho ma’naviy boylik, buyuk qadriyatdir”. Shu bois, tilning boyligi, uslubiy imkoniyatlari va semantik vositalarini chuqur tadqiq qilish, shu jumladan xalq og‘zaki ijodi namunalarini o‘rganish bugungi kunda ayniqsa dolzarbdir. Hozirgi kunga kelib, tilshunoslik va pedagogika sohalarida olib borilayotgan tadqiqotlar bolalar rivojlanishida tasviriy faoliyatning o‘rni va uning metodik asoslarini aniqlashga xizmat qilmoqda. Xalq og‘zaki ijodi – ertak, afsona, maqol, rivoyat va hikoya kabi shakllarda mavjud bo‘lib, bolalarning tasviriy fikrlashini rivojlantirishda boy manba sifatida qo‘llaniladi. Shu bois, bu mavzuni o‘rganish nafaqat tilshunoslik va pedagogika nazariyasi, balki amaliy ta’lim jarayonida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Xalq og‘zaki ijodi – milliy madaniyat va tarixning boy manbasi bo‘lib, ertak, rivoyat, afsona, maqol va hikoya kabi shakllarda namoyon bo‘ladi. Bu ijodiy meros nafaqat bolalarning estetik didini shakllantirish, balki ularning tafakkur, nutq va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda ham muhim pedagogik resurs hisoblanadi. Xalq og‘zaki ijodi bolalarning tasavvur dunyosini kengaytirish, fantaziya va ijodiy fikrlashni rag‘batlantirish imkonini beradi. Shu bois, pedagogik amaliyotda xalq og‘zaki ijodi namunalaridan samarali foydalanish bugungi kunda dolzarb masala hisoblanadi.

Ertaklar, afsonalar va rivoyatlar bolalarda voqelikni tasavvur qilish qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Ertaklar orqali bolalar ijobiy va salbiy xarakterlarni farqlashni, voqealar o‘rtasidagi sababiy bog‘lanishlarni tushunishni o‘rganadilar. Shu bilan birga, rivoyatlar va afsonalar tarixiy va madaniy kontekstni yetkazish vositasi sifatida ham muhimdir. Masalan, tarixiy qahramonlar yoki voqeliklar haqida hikoya qilish bolalarda tarixiy tafakkur va vaqtni tushunish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu jihatdan, xalq og‘zaki ijodi bolalarda mavzuni o‘rganish va uni tasviriy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish imkonini yaratadi. Maqollar bolalarning nutq madaniyati va fikrlarini qisqa, aniq va ta’sirli ifodalash ko‘nikmalarini shakllantiradi. Ular bolalarni analogiyalar, taqqoslashlar va sababiy-mantiqiy bog‘lanishlar orqali fikrlashga o‘rgatadi. Masalan, “Mehnat – bunyodkorlikning kaliti” yoki “Bilim – yorug‘lik” kabi maqollar orqali bola tushunchalarni abstrakt shaklda qabul qilish va o‘z hayotiy tajribasi bilan bog‘lashni o‘rganadi. Shu bois, maqollar bolalarda ijtimoiy, axloqiy va madaniy qadriyatlarni o‘zlashtirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Xalq og‘zaki ijodi namunalaridan foydalanish bolalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda amaliy imkoniyatlar yaratadi. Masalan, ertak asosida chizma yoki kollaj yaratish bolalarda voqelikni fantaziya bilan uyg‘unlashtirish, tafakkur va tasavvur qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, bolalar hikoyadagi

qahramonlarni tasvirlash orqali hissiy tajriba va empatiya ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Bolalar qahramonlarning xatti-harakatlarini tahlil qilganda, ularning ijtimoiy va axloqiy qadriyatlarni anglashlari oshadi, bu esa tarbiyaviy ahamiyatga ega.

Pedagogik nuqtai nazardan, xalq og‘zaki ijodi bolalarda muammolarni hal qilish va mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Masalan, rivoyatdagi vaziyatlar asosida bolalar alternativ yechimlar izlashadi, bu esa ularning ijodiy fikrlash va tanqidiy qaror qabul qilish ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, bolalar ijodiy faoliyat jarayonida bir-birining g‘oyalarini tahlil qiladilar, konstruktiv tanqidni o‘rganadilar va jamoaviy ishlash qobiliyatini rivojlantiradilar Xalq og‘zaki ijodi bolalarda estetik va madaniy didni rivojlantirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Ertak va afsonalar orqali bolalar ranglar, shakllar, kompozitsiya va obrazlar bilan ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradilar. Shu bilan birga, ular milliy an‘analar, urf-odatlar va qadriyatlarni o‘rganadi, bu esa bolalarning madaniy ongini shakllantirishga yordam beradi. Pedagogik amaliyotda xalq og‘zaki ijodi namunalarini chizma, drammatizatsiya, rolli o‘yinlar yoki sahna ko‘rinishida amalga oshirish bolalarda ijodiy tafakkur va tasviriy ifodaning rivojlanishiga katta hissa qo‘shadi.

Shuningdek, xalq og‘zaki ijodi bolalarda nutq va lingvistik ko‘nikmalarni rivojlantiradi. Hikoya yoki rivoyatni tinglash, uni o‘z so‘zlari bilan qayta aytish bolalarda so‘z boyligini oshiradi, mantiqiy va tizimli fikrlashni shakllantiradi. Shu bilan birga, bolalar ijodiy faoliyat jarayonida o‘z fikrlarini boshqalar bilan baham ko‘radi, bu esa ularning kommunikativ qobiliyatini mustahkamlaydi. Masalan, bolalar ertak yoki rivoyat asosida chizma yaratib, uni sinfdoshlarga tushuntirish jarayonida so‘zlashuv va ifoda madaniyati rivojlanadi, ijtimoiy ko‘nikmalari mustahkamlanadi.

Xalq og‘zaki ijodi pedagogik imkoniyatlari bolalarning hissiy rivojlanishida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ertak, afsona va hikoyalarni chizma yoki sahna ko‘rinishida ifodalash bolalarga o‘z hissiyotlarini boshqarish, stress va xavotirdan xalos bo‘lish imkonini beradi. Shu bilan birga, bolalar ijodiy jarayon davomida o‘ziga bo‘lgan ishonchni oshiradi, bu esa shaxsiy rivojlanish va ijodiy salohiyatning shakllanishida muhim rol o‘ynaydi.

Adabiyotlar.

- 1.Nazirova G.M. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida pedagogic jarayonlarni takomillashtirish. T.: 2019 y.
- 2.Nurmatova M.Sh, Hasanova Sh.T. Rasm, buyumlaryasash va tasviriy faoliyat metodikasi / O‘quv qo‘ll. MuharrirH.Yusupova. —T.: Musiqqa,2022. – 50-51-b.
- 3.Qamchibekova R.Maktabgacha ta’limtashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyatga o‘rgatish varivojlantirish masalasi. Journal of New Century Innovations, 47–50.
- 4.RenessansEdu. Tasviriy faoliyatga o‘rgatish(metodik qo‘llanma).Toshkent: Renessans-Edu nashriyoti, 2024.
- 5.To‘ychiyeva I.Maktabgacha ta’lim tashkilotlaridatayyorlov guruhi bolalarning fikrlash faolliginirivojlantirish, T.: 2020 y.